

7. Бліннікова О. В. Про тенденції залучення іноземних інвестицій в економіку Івано-Франківської області // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2006. – № 3. – С. 36-39.

In the article the state of the foreign investing in chemical and petrochemical industry of industry of the Ivano-Frankivsk region is analyzed and also the basic tendencies of the foreign investing in this industry found out.

УДК [338+65]:622.241

Устенко А. О.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ІДЕНТИФІКАТОР В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Запропоновано інформаційний ідентифікатор в управлінні соціально-економічними системами як конструктивну довготривалу основу універсального описання систем інформаційного менеджменту.

Ключові слова: управління, інформація, системний підхід, інформаційний ідентифікатор в управлінні соціально-економічними системами.

I. Вступ. В теорії управління подано багато визначень термінів «управління», «процес управління». У них автори наголошують на різних характерних ознаках цих багатовимірних понять, стверджуючи, що управління є антиподом дезорганізації і хаосу, неодмінною умовою існування будь-яких організацій.

II. Постановка завдання. Процес управління має справу з об'єктом, суб'єктом і цілеспрямованим впливом у цілеспрямованому напрямку розвитку. Використовуючи відомі положення теорії управління та уявлення про фактори процесу праці, «управління» ми розуміємо як системний вплив суб'єкта (керуючої системи) на об'єкт (керовану систему) для узгодження і гармонії між завданнями, нормативно-технологічними факторами (елементами), кругообігом виробничих фондів (стадій виробництва й обертання), запасами та ресурсами шляхом реалізації функцій усього виробничого процесу, що виникає з динамічного руху соціально-економічного організму як цілісності та єдності процесу виробництва і процесу утворення вартості, орієнтованої на потреби ринку.

Відповідно до наших уявлень про функції управління ми не можемо вказати на існування і практичне використання загальноприйнятої їх класифікації в контексті інформаційно-керуючої системи для підтримки, вибору та прийняття адекватних рішень в умовах конкурентних ринків. Це зауваження також стосується і функціональних завдань управління.

III. Результати. Які ж існують об'єктивні основи для наукового системного підходу до створення класифікаторів функцій і завдань управління? Насамперед, це теоретична концептуальна модель процесу праці та класифікатор факторів, що забезпечують успіх [2, С.171,177]. Модель є не лише керованою системою, а й об'єктом для керованої системи, що реалізує загальні функції управління. Тобто будь-які загальні функції управління та їх інформаційна сукупність, розглянута з точки зору вибраного об'єкта дослідження, може наповнюватися тим конкретним, специфічним галузевим змістом, який визначають фактори і процес управління як цілісність, що показано на ординаті та абсцисі запропонованої моделі.

Іншою об'єктивною основою системного підходу є те, що відповідним чином визначені також склад і сукупність загальних і специфічних функцій [2, С.177].

Тепер стає дедалі очевиднішим те, що граничність складу факторів організації як СЕС, як цілісності та керованої системи і функціональна визначеність управлінського процесу як функціональної підсистеми визначають інформаційну сферу, поза якою не можуть існувати ніякі специфічні та конкретні функції управління.

Функціональні завдання управління – це неодмінні складові елементи кожної конкретної і специфічної функції кожного виробничого процесу створення конкурентоспроможних продуктів праці. Як єдність функцій керуючої і керованої системи і в той же час як простір розглядатимемо сферу походження специфічних і конкретних функцій, функціональних завдань управління [2, С.187].

Ми пропускаємо, що будь-яку класифікацію можна уточнювати, корегувати, але в даному контексті ми прагнемо свідомо обмежити контури диференціації понять «специфічна функція», «функціональний комплекс завдань», «завдання».

Специфічну функцію управління будемо розуміти як сукупність усіх функцій управління відповідно до однієї стадії господарської діяльності. Функціональний комплекс завдань – це сукупність завдань, що реалізують одну зі специфічних функцій управління. Завдання управління – це реалізація специфічної функції управління відповідно до одного з факторів (компонентів) здійснення виробничого процесу.

Тепер, розглянувши «нижню» межу інформаційної деталізації факторів виробничого процесу і використавши загальну функціональну систему, запропонуємо такі наближені практичні класифікатори функцій і функціональних комплексів завдань управління СЕС (див. табл. 1, 2).

Ми вважаємо, що подальша деталізація і декомпозиція завдань управління у класифікації призведе до втрати фізичного змісту й управління параметрами факторів, що означає порушення принципу системності управління, при якому фактор розглядають як цілісність. Безперечно, це зовсім не означає, що ми виключаємо необхідність керування параметрами, навпаки, саме наш підхід до інформатизації припускає управління будь-яким параметром будь якого фактора як цілісності, але без порушення принципу ієрархічності та системності, що визначають усією сукупністю параметрів будь-якого досліджуваного фактору.

Таким чином, ми отримали перше (вихідне) системне економічно-організаційне обґрунтування для побудови комплексної уніфікованої інформаційно-керуючої системи управління організаціями.

Тепер концептуально розглянемо мету і способи реалізації власне процесу управління як специфічного процесу праці.

Та обставина, що ми обговорюємо питання про мету, засоби і способи реалізації процесу управління в сучасних ринкових системах, вимагає від нас розглядати його як специфічний процес праці. Це означає, що нам потрібно визначити: мету процесу управління і хід реалізації цієї мети; специфічні предмети праці, засоби праці, об'єкт праці; технологію процесу управління; загальні функції, що реалізують інформаційний процес управління.

Ми знову прийшли до структурно-функціональної моделі процесу праці [2, С.187] з тією особливістю, що тепер її ми інтерпретуємо як специфічний процес праці – процес управлін-

ської діяльності з власними метою, факторами, технологією і загальними функціями управління на «фоні» специфічного і динамічного конкурентного середовища.

Мета процесу управління – реалізація загальних і специфічних функцій управління об'єктом для виконання своєї цільової програми (місії). Процес реалізації мети управління складається зі стадій, які можуть бути ідентифіковані аналогічно до стадій господарської діяльності: забезпечення відповідними засобами (ресурсами) і персоналом; обробка інформаційних даних, здавання користувачу результатів обробки даних (інформаційний продукт). Усі процеси виконуються відповідно до встановленої технології, систем правил обробки даних і враховують потреби ринкового попиту (користувачів).

До предметів праці належать первинні дані на різноманітних носіях (ми будемо розглядати їх як специфічні предмети праці) і предмети праці в загальноприйнятому тлумаченні.

До засобів управлінської праці належать:

- концептуальні довготривалі моделі, алгоритми і програмно-математичне забезпечення. Рівень вдосконаленості цих засобів пов'язаний із підготовленістю, освітянським цензом керівників (менеджерів). Зрозуміло, що сукупність цих знань у певній частині може бути формально-логічно описаною і реалізованою як штучний інтелект (свідомість) у режимі роботи програми-робота (комп'ютера);

- техніка управління ЕОМ, персональними комп'ютерами, копіювальною технікою, факсами та іншими формами зв'язку, які орієнтовані лише на функції, рівні та ланки, в яких реалізується управлінський процес;

- засоби праці в загальноприйнятому розумінні.

Праця в управлінні – це праця спеціалістів певного рівня освіти у сфері управління для всіх рівнів і ланок організаційної побудови організації; праця персоналу, який безпосередньо втілює у життя управлінський процес; частково праця персоналу експлуатації автоматизованих систем управління і персональних комп'ютерів, якщо управління використовує відповідні методи і засоби.

Процес управління можна описати як систему правил перетворення релевантної інформації в адекватні рішення. У цьому контексті ми не бачимо структурних відмінностей від канонічного опису власне відповідних техно-

Таблиця 1

Приклад формування укрупненого класифікатора специфічних функцій, функціональних комплексів задач управління

Стадії господарської діяльності	Функції управління	Загальні функції управління					контроль (і регулювання)
		аналіз і орієнтація	Вибір і прийняття управлінського рішення	в т.ч. планування	організація	облік	
Г - Т	Специфічна функція управління матеріально-технічним постачанням	Видір варіанту і прийняття управлінського рішення					Контроль (і регулювання) матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва
	Специфічна функція управління кадрами						Контроль (і регулювання) керівними і робочими кадрами
		Функціональні комплекси задач					
		Аналіз стану матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Планування матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва	Організація матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва	Облік матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва	Контроль (і регулювання) матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва	
		Аналіз стану керівних і робочих кадрів, орієнтація (визначення варіантів рішення)	Планування забезпечення керівними і робочими кадрами	Організація забезпечення керівними і робочими кадрами	Облік забезпечення керівними і робочими кадрами	Контроль (і регулювання) забезпечення керівними і робочими кадрами	

Продовження таблиці 1

Стадії господарської діяльності	Функції управління	Загальні функції управління					контроль (і регулювання)
		аналіз і орієнтація	вибір і прийняття управлінського рішення	в т.ч. планування	організація	облік	
... В ...	Специфічна функція управління технологією створення продукту праці (ТСПП)	Вибір варіанту і прийняття управлінського рішення		Планування ТСПП	Організація ТСПП	Облік ТСПП	Контроль (і регулювання) ТСПП
	Специфічна функція управління збутом	Аналіз каналів збуту і орієнтація (визначення варіантів рішень)	внутрішнє рішення		Планування збуту	Організація здачи свердловини в експлуатацію	Контроль (і регулювання) збуту

Таблиця 2

Класифікатор функціональних задач управління (фрагмент: функціональний комплекс задач аналізу-орієнтації зі створення конкурентоспроможних продуктів праці)

Стадії господарської діяльності	Функціональний комплекс задач	Фактори процесу (первинні, основні)				Технологічні процеси
		Праця	Предмети праці		Засоби праці	
			Дані природою	Загального використання		
Г – Т	Аналіз стану матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішень)	Аналіз праці і заробітної плати для матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз предметів праці загального використання для матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз засобів праці для матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз (розробка) технологічного процесу матеріально-технічного забезпечення засобами виробництва і орієнтація (визначення варіантів рішення)	
		Аналіз праці і заробітної плати для робіт по забезпеченню керівними і робочими кадрами (визначення варіантів рішення)	Аналіз предметів праці для робіт по забезпеченню керівними і робочими кадрами (визначення варіантів рішення)	Аналіз засобів праці для робіт по забезпеченню керівними і робочими кадрами (визначення варіантів рішення)	Аналіз (розробка) технологічного процесу по забезпеченню керівними і робочими кадрами (визначення варіантів рішення)	

Продовження таблиці 2

Стаді господарської діяльності	Функціональний комплекс задач	Фактори процесу (нервни і основні)				Технологічні процеси
		Праця	Предмети праці		Засоби праці	
			Дані природою	Загального використання		
Функціональні задачі управління						
... В ...	Аналіз ТСПП	Аналіз праці і заробітної плати в ТСПП і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз (обґрунтування) ТСПП і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз предметів праці для здійснення ТСПП	Аналіз засобів праці для здійснення ТСПП і орієнтація (визначення варіантів рішення)	Аналіз (розробка) ТСПП і орієнтація (визначення варіантів рішення)
Т ¹ Г ¹	Аналіз стану збуту і орієнтація (вибір варіантів рішення)					

логічних процесів або еталонного моделювання наукових розробок чи інших процесів.

У свою чергу процес управління потребує планування, обліку, аналізу, контролю, регулювання, організації тощо (все це на фоні нагромадженого досвіду – пам'яті) як і будь-який інший процес праці; технологія процесу управління побудована таким чином, що може підпорядкуватися логічному руху загальних функцій в управлінському циклі. На рис. 1 відповідно до вищевикладеного процес управління інтерпретують як специфічний процес праці, основою якого є інформаційне забезпечення.

Тепер спробуємо поєднати наші уявлення про структурно-функціональну модель процесу праці, системність, елементи свідомості та адаптивності, про управління як специфічний процес праці в одну загальну схему, яка могла б стати конструктивною довготривалою основою універсального описування систем інформаційного менеджменту. Ми вважаємо, що вона має відповідати вимогам описування свідомої людської діяльності взагалі, функціонування соціально-економічних систем, запроєктованих людиною, незалежно від їх конкретного змісту. Детальніше параметри і критерії такої схеми можна зобразити наступним чином.

Ордината:

а) засоби досягнення мети – об'єкт і засоби перетворення: ім'я, вимірювач, основні параметри і вимірювачі цих параметрів; якість; конкурентоспроможність; відношення до часу; відношення до простору; міра споживання відповідно до мети перетворення тощо;

б) цілеспрямована діяльність – праця: ім'я, вимірювач; ступінь майстерності (підготовка і швидкість виконання) і відповідні вимірювачі; відношення до часу; відношення до простору; міра споживання відповідно до мети перетворення тощо;

в) спосіб і характер дій як елементарне перетворення або канонічна організована сукупність таких перетворень можуть зіставлятися з метою: ім'я; топологія, кінематичний графік; входи (засоби досягнення мети – об'єкт і засоби перетворення та праця); виходи (часткова і/або глобальна мета); відношення до часу; відношення до простору тощо.

Абсциса: розгорнуті показники ординати природним способом створюють передумову засобу детальнішого подання та елементів абсциси.

Описану таким чином діаграму ми будемо називати інформаційним ідентифікатором в уп-

равлінні соціально-економічними системами (рис. 1).

IV. **Висновки.** Таким чином, теоретична

модель і сукупність етапів-функцій повного управлінського циклу – це основа для розробки класифікаторів специфічних функцій і завдань

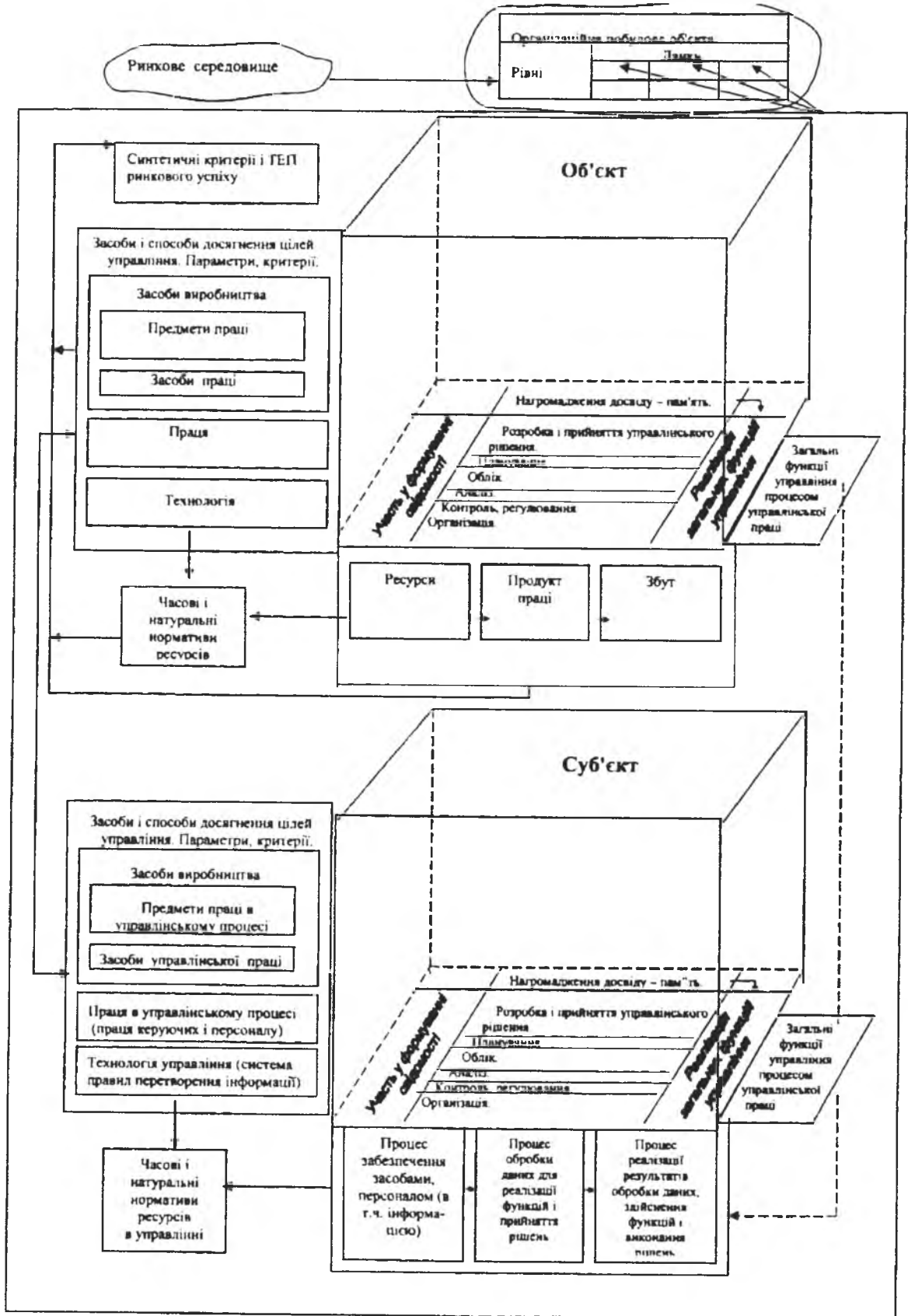

Рис. 1. Інформаційний ідентифікатор в управлінні соціально-економічними системами

управління, що реалізують усі функції процесу управління як нерозривного циклу етапів, які доповнюють один одного і системно охоплюють усі фактори та сторони інформатизації процесу управління в умовах ринку й утворюють архітектуру інформаційної моделі управління соціально-економічних систем.

1. Афанасьев Э. В. Эффективность информационно-обеспечения управления / Э. В. Афанасьев, В. Н. Ярошенко. – М.: Экономика, 1987. – 300 с.

2. Устенко А. О. Економіко-організаційні проблеми

інформатизації управління / А. О. Устенко. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 247 с.

3. Устенко А. О. Інформатизація управління виробничими процесами / А. О. Устенко. – Івано-Франківськ : Факел, 2011. – 220 с.

4. Устенко А. О. Структура системы менеджмента / А. О. Устенко, О. Я. Малинка // Бизнес Информ. – 2010. – № 9. – С. 134 – 140.

An informative identifier is offered in a management the socio-economic systems as structural of long duration basis of universal description of the systems of informative management.

УДК 631.145(477)

Морицян О. М.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН І ЇХ РОЛЬ В ФОРМУВАННІ ТА ФУНКЦІОНУВАННІ АПК УКРАЇНИ

У статті розглядається сутність економічних відносин і їх роль в формуванні і функціонуванні АПК України в ринкових відносинах на сучасному етапі.

Ключові слова: економічні відносини, формування і функціонування ринків, розвиток агропромислового комплексу.

I. Вступ. Економічні відносини не є постійними, вони удосконалюються, вони змінюються і цілеспрямовуються, або правильніше, повинні своєчасно спрямувати на підвищення ефективності функціонування. Комплекси суспільства в цілому, в тому числі в системі аграрно-промислового комплексу. Теперішні економічні відносини відмінні від економічних відносин, що діяли в командно-адміністративній системі господарювання. Але ця зміна не проходить безслідно, вони змінюються в суперечностях, старі відносини замінюються новими. Є різні спроби їх удосконалення, але не завжди вони досягають основної цілі – підвищення ефективності функціонування АПК. Це підтверджується багатьма фактами, як України в цілому, так і в регіональних масштабах.

II. Постановка завдання. Скорочення обсягів виробництва за час незалежності України призвели до зниження продуктивності праці на сільськогосподарських підприємствах, структурна перебудова економіки зруйнувала механізм центральної реалізації і розподілу

сільськогосподарської продукції, який поступово почав трансформуватись в багатогранну ринкову систему. Актуальність проблеми посилення зв'язків також визначається неповною завантаженістю виробничих потужностей переробних підприємств, що змусило шукати переробників нові канали постачання сировини.

Одним з найважливіших факторів розвитку агропромислового комплексу України, в умовах розвитку ринкової, соціально-орієнтованої економіки є посилення зв'язків в середині самого комплексу, ритмічний взаємозв'язок всіх ланок та структур що взаємодіють при виготовленні, заготівлі, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції, які призвели б до максимального використання природно-ресурсного потенціалу, матеріально-технічної бази, виробничих потужностей.

Значну увагу у вивенні проблем ринкового реформування і формуванню ринків аграрної продукції було приділено в роботах Баланюка І. Ф., Березівського П. С., Дудара Т. Г., Дусановського С. Л., Калінчика М. Й., Кузубова М. В., Лукінова І. І., Маліка М. Й., Михайлова С. І., Поплавського В. Г., Саблука П. Т., Стельмашука А. М., Хорунжого М. Й., Шпичака О. М., Юрчишина В. В., але, на сьогодні не існує єдиної стратегії розвитку агропромислових ринків на Україні.

Дані обставини призводять до необхідності розробки та удосконалення теоретико-методологічних, методичних і практичних питань, щодо розвитку організаційно-економічних